

Solsikken fra Theresienstadt

Fortælling af Gert Grube

Hun stod i sin lille celle og kiggede gennem et hul i muren. Udenfor var der lys og varme, men i hendes celle var der mørkt og trist. Duften af blomster flød lifligt forbi hendes lille kikhul i muren – der var nemlig lige blevet pyntet op i hele lejren i forbindelse med, at Røde Kors havde anmodet om at komme på besøg. Derfor var alt endevendt for at få koncentrationslejren Theresienstadt til at se lidt menneskelig ud.

I det ene hjørne af cellen var der en briks af træ, og i det andet hjørne en spand. To gange om dagen fik hun skubbet en skål med mad ind under døren. Nogle gange væltede skålen på gulvet, fordi den var så rund og bulet, og så måtte hun vente med at spise til næste gang, der kom mad. Det eneste lyspunkt var det lille kikhul, hvorigennem hun kunne se ud på appelpladsen og betragte himlen. Af og til gav synet af en lille fugl på flugt idéer til en verden uden for lejren.

Hun havde været fange i tre år og vidste, at forholdene i lejren efter besøget hurtigt ville vende tilbage til en hverdag med ondskab i form af ydmygelser, forhør og vold.

Pigen var med tiden blevet tynd og bleg af den dårlige kost og den barske behandling. Ofte sad hun og drømte sig til friheden, som hun tydeligt kunne huske.

Hun var af jødisk slægt og blev et af ofrene for nazismens tyranni. En dag trængte soldater ind på universitetet og fik hurtigt fat i nogle studerende, som i skrift og tale havde kritiseret styret. Pigen her var blandt de tilfangetagne. Hun nåede lige at vinke farvel til de nærmeste venner.

Mens hun nu stod og nød den uvante duft af de nyplantede blomster uden for sit lille kikhul, så hun en procession af velklædte folk gå forbi udenfor. Samtidig lød der musik fra et lille fangeorkester, som man i hast havde fået samlet. En violins sørgmodige toner fandt genklang dybt i hendes sind. Den lyd havde hun ellers ikke lyttet til i de år, hun havde været indespærret. I hendes hjem havde der været megen sang og musik, og faderen havde spillet violin.

Hullet i muren gav hende også lidt frisk luft, men om vinteren var hun desværre nødt til at sætte nogle klude i for at kunne modstå kulden og overleve.

Røde Kors besøget sluttede, og næste dag så hun, hvordan bænke og blomsterkasser blev fjernet, mens kommandoråb igen fyldte luften..

"Nu vender alt tilbage til det gamle", sagde hun lavmælt til sig selv, mens hun lagde sig på den hårde briks. Hendes tanker blev brat afbrudt af appelfløjten. Nu skulle alle tælles. En nøgles klirren i låsen var signalet til at løbe ud og stille op på rækker. Hun fandt hurtigt sin plads i rækken og borede blikket ned i jorden. Så lød en skarp kommando fra lejrkommandanten: "Stå ikke der og glo ned i jorden, se opad og fremad." Hurtigt løftede hun hovedet og lod blot blikket stirre ud i intetheden. Hun vidste, at en manglende reaktion fra hendes side kunne få de værste følger: Isolationscellen med små rationer mad og en våd tur med brandsprøjten. Hun blev stående helt stille uden at fortrække en mine, for hun orkede ikke flere repressalier i dag.

Solsikken

Mens hun stod og stirrede tomt frem for sig, troede hun næsten ikke sine egne øjne. Hun havde fået øje på en solsikke, der bogstavelig talt voksede frem fra en lodret murstensmur. Hun kunne ikke få blikket fra den. Den var så smuk og vendte sin blomst mod solen, hvorfra den hentede al sin energi. Derfor fulgte den med sin krone solens gang hen over himlen. Den udstrålede liv og kraft.

Pigen fyldtes med en glæde, der varmede hver fiber i hendes udsultede krop. Solsikken gav hende lyst til at overleve. Hun nærmest affotograferede den med sit indre øje. En lille fugl, måske en musvit, havde anbragt et solsikkefrø mellem et par mursten for senere at prikke den næringsfulde kerne fri og spise den. Måske havde den glemt frøet, som i stedet var begyndt at spire i den porøse mørtel og lidt støv mellem stenene.

Hendes øjne blev blanke på grund af kontrasten mellem den smukke solsikke og den fortættede luft af ondskab og fortvivlelse. Solsikken bragte hende håb, og det håb ville hun tage med ind i cellen.

Forløsende ord

Mens hun glædede sig over solsikken, som hun nærmest følte smilede til hende, hørte hun pludselig en høj røst fra en af fangerne, en præst, som hun flere gange havde lagt mærke til. Han nærmest råbte sit budskab ud:

"Jesus siger: Jeg er verdens lys. Den, der følger mig skal ikke vandre i mørke, men have livets lys."

Men knap var han færdig med ordene, før han blev slået ned og slæbt væk.

Pigen huskede hvert ord, og det var som balsam for hendes sjæl. Hun gemte alle disse ord i sit hjerte og grundede over dem.

Der var åbenbart et lys, som var stærkere end både solsikken og selve solen. "Verdens lys" og så samtidig betegnelsen for Jesus. Fløjten lød igen ud over pladsen - nu som et signal til at finde tilbage til cellerne. Hun hørte den sædvanlige raslen med nøgler uden for, døren blev smækket i og låst udefra, så nu var hun atter spærret inde. Hun kunne ikke lade være med at gentage ordene, hun havde hørt på appelpladsen. Hun ville lade ordene lyse op i hendes sind.

Som jøde kendte hun til Jesus, men det var forbudt at beskæftige sig med ham i tankerne. Hvis man gjorde det, blev man regnet for en forræder. Det kunne hun ikke rigtig forstå, når nu præsten påstod, at han var verdens lys. Hun bad en af de bønner, som hun kendte fra barndomshjemmet, men så føjede hun til: Jesus, vis mig dit lys. Men tilsyneladende skete der ikke noget.

Flugten

Ofte tænkte hun på friheden. Hun besluttede sig for, at hun ville tage chancen næste gang, hun blev sendt til lejrlægen for at blive undersøgt for nogle grimme sår på arme og ben. Derfor bad hun om at komme til lægen, som havde et simpelt lægeværelse i nærheden. Hun skulle passere en smal mur, der førte hen til ydermuren af lejren. Herfra kunne man springe ned på en græsmark og videre ud i en skov. Ud i friheden.

Hen imod aften på tilbageturen fra lægen så hun sit snit til at løbe bort fra stien og hen mod muren. Den var kun ca. 10 cm bred, men det måtte være nok. Hun satte alle kræfter i og sprang det bedste, hun havde lært. Ulykkeligvis mistede hun fodfæste og faldt ned i en udgravning, og undervejs fik hun hudafskrabninger på kroppen. Hun vidste med det samme, hvad der ventede hende: en straf, som ville være ubarmhjertig, måske i isolationscelle og så en tur med brandsprøjten.

Hendes flugt blev hurtigt opdaget, og to kvindelige fangevogtere fik hende halet op og tvang hende ind i isolationscellen. En fangevogter bandt hendes hænder stramt på ryggen og kommanderede hende ned på hug. En sæk blev ført over hendes hoved, så hun ikke kunne se.

"Bliv siddende indtil du får andet at vide," lød en hadefuld stemme. Pludselig mærkede hun en kold vandstråle gennemtrænge sit tøj. Hun var ved at miste balancen, men fik kæmpet sig tilbage.

Længe sad hun på hug, men til sidst måtte hun give efter for trætheden og væltede om på det kolde og våde cementgulv. Døren blev smækket i. Nu måtte hun klare sig selv eller dø. Midt i den skrækelige medfart kom hun igen til at tænke på præstens ord om lyset, der skulle fortrænge mørket. Hvordan kunne det ske, når hun var helt omsluttet af ondskab? Lige nu befandt hun sig i et totalt mørke, men midt i det hele prøvede hun alligevel at deponere al sin smerte hos Jesus, som var det lys, som skinner i mørket. Og det vidunderlige skete - en uforklarlig fred fyldte hende.

Befrielsen

Mange dage gik. Hendes fysiske tilstand blev forværret, og hun var næsten ved at miste håbet, da hun pludselig en dag hørte en stemme fra et nordisk land. "Tag bare hende med!" blev der sagt, og døren blev åbnet og blide hænder løsnede hendes lænker. Hun var blevet misbrugt og mishandlet, men fra hendes ansigt strålede nu et forklaret smil trods alle hendes ydmygelser. Ordene om lyset, som præsten havde bragt på appelpladsen, havde forvandlet hendes indre, så hun med et forstående og tilgivende blik iagttog sine omgivelser.

Hun blev hjulpet op i en hvid bus, som en konge nordfra havde bestilt til at køre syge fanger ud af koncentrationslejren. Pigen havde svært ved at forstå, hvad der skete. Hun var end mere forbavset, end da hun fik øje på solsikkens skønhed midt i ondskaben. Inderst inde i sit hjerte forstod hun, at det måtte være ham, der var selve lyset, der stod bag denne velgerning.

Pigen var stærk i smerten, fordi hun forstod at deponere både de fysiske og psykiske lidelser hos det lys, som skinner i mørket. Hun følte sig efterhånden fuldstændig fri – også menneskeligt. Hun vedblev som solsikken, at vende sig mod det lys, hvorfra kraften til alt liv udspringer.

Baggrunden for fortællingen:

Sammen med nogle venner besøgte jeg i efteråret 2011 koncentrationslejren Theresienstadt. Besøget efterlod mange tanker. Men det var især to billeder, som jeg blev indfanget af: En skulptur, som viste en pige, der sad på hug, med bagbundne hænder og en sæk over hovedet - og en solsikke, som bogstavelig talt voksede frem af en lodret murstensmur. Billederne blev til fortællingen "Solsikken fra Theresienstadt," hvor jeg kobler fantasi på noget virkeligt.

Giv gerne denne fortælling videre!

De venligste hilsener
Gert Grube

